

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Cursus Theologico-Moralis

Ad usum Tyronum elucubratus, Et in Quotidianis Prælectionibus

Quoad ea, quæ Moralis Theologia disputat de Legibus, de Præceptis
Decalogi, de Restitutione, ac de Contractibus

Viva, Domenico

Patavii, 1723

Art. V. De Impedimentis non apponendis observantiæ Præceptorum.

urn:nbn:de:hbz:466:1-40673

ARTICULUS V.

De Impedimentis non apponendis observantiae Præceptorum.

- I. *Diversimode quoad hoc in diversis præceptis ratiocinandum; inspiciendo num præceptum rigidius obliget? Num impedimentum sit proximius? Num necessitas sit gravior?*
- II. *Quanam defatigatio impossibilis cum jejuniis liceat ipso die jejunii, aut pridie illius diei?*
- III. *Num tempore Interdicti privilegarius teneatur sacrum audire? Et detentus in carcere num teneatur uti licentia egrediendi ad sacrum audiendum?*
- IV. *Quandonam possit quis iter arripere prævidens, quod non possit deinde die festo sacrum audire?*
- V. *Teneatur excommunicatus tollere impedimentum excommunicationis, ut possit in Paschate communicare; non tamen ut possit die festo sacrum audire.*
- VI. *Præceptum non solum obligat ad non apponenda impedimenta, sed etiam ad ea etiam pridie removenda.*

I. **Q**uæritur, An possit quis licite ponere impedimenta, quibus præceptum implere non possit? Verbi gratia, an possit quis die jejunii licite vacare saltui, venationi, equitatu, &c., itaut ratione lassitudinis non amplius obligetur ad jejunium?

Respondeo cum Sanch. lib. 1. cap. 15., Merol., Pal. de Legibus, non posse eandem regulam in omnibus præceptis assignari: Aliqua enim præcepta obligant rigidius, ut præceptum audiendi sacrum; Aliqua benignius, ut præceptum jejunandi; Rursus aliqua impedimenta sunt magis proxima; ut projectio breviarii; Aliqua magis remota, ut quando iter inceptum im-

pedit jejunium; vel auditionem missæ: Aliquando etiam apponitur impedimentum ex majori necessitate, vel utilitate, aliquando ex minori; Et ideo in diversis materiis diversimode discurrendum, itaut in præceptis, quæ benignius obligant, possit licite apponi impedimentum vel remotum, vel ex gravi necessitate proximum: In præceptis vero, quæ obligant rigidius, non possit poni impedimentum proximum, vel remotum ex levi necessitate. Quod clarius apparebit discurrendo in aliquibus materiis controversis apud Doctores.

II. Primo itaque nonnulli cum Me. din. apud Sanch. contra communiorem opinionem docent, non peccare contra præceptum jejunii, qui libere se conjicit in impedimentum illius eadem die jejunii; Verbi gratia, si quis defatigetur venando, ludendo, querendo concubinam, &c.; dummodo hæc non fiant in fraudem jejunii, ut notat Bonac. disp. 2. quæst. 8.; quia scilicet præceptum jejunii tantum obligat, ne per se, & ex intentione fiat opus ipsi incompatible. Verum communius cum Less., Laym., Trull. lib. 1. in Decalogum cap. 2. dub. 7. docent, ea tantum licere tempore non multum proximo ipsi dici, quo præceptum urget; verbi gratia, si quis die antecedenti defatigetur venando: Quamvis Trull., & Ledesm. excusent eum, qui semel, vel iterum assumit pilæ ludum, exempli gratia, vel venationem, licet prævideat eodem die non posse jejunare; quia scilicet præceptum jejunii non videtur obligare cum tanto rigore ad abstinendum ab iis actionibus honestis.

III. Secundo dubitatur a Doctorebus; An habens Bullam Cruciatæ concedentem privilegium audiendi Sacrum tempore interdicti localis teneatur illud eo tempore audire?

Negant Avil., Con., Dian. part. 1. tract.

tract. 2. resol. 2., quia nemo cogitur uti suo privilegio. Sed probabilius affirmant Suar., Medin., Lug. de Euchar. disp. 22.; quia præceptum obligat, quoties non habes impedimentum legitimum, seu quando potes; sed qui habet privilegium audiendi, potest audire; ergo tenetur: Sicuti qui in carcere detentus habet licentiam a iudice adeundi Ecclesiam ad Sacrum audiendum, tenetur illud audire.

IV. Tertio ex Pal., Sanch., Tambur. lib. 4. cap. 2. §. 3., potest aliquis tempore remoto a die festo implicare se in aliquo negotio gravi, vel in aliquem locum distantem ab Ecclesia discedere, puta navigare, etiam si eo fine id faciat, ne teneatur audire sacrum; quia tunc præceptum non obligat, nec est in proximo, ut obliget; Unde potius esset effugere præceptum, quam ponere impedimentum præcepto; Non secus ac qui ad finem non jejunandi vel recedit a loco, ubi obligat præceptum jejunii, vel petit dispensationem: Contra vero non potest quis eodem die festo, vel tempore proximo ponere liberè hujusmodi impedimenta ad sacrum audiendum; quia qui obligatur ad finem, obligatur ad media, & ad non ponenda proxima impedimenta fini assequendo: Quare si quis vellet venatum ire paucis horis ante mediam noctem Sabbati, prævidens, quod die dominico non possit audire sacrum, peccat: Si vero venatum iret die Sabbati mane, probabiliter non peccat; quia præceptum audiendi Sacrum die dominico tunc non proxime urget, nec videtur tale præceptum tam rigide obligare ad tollenda impedimenta non adeo proxima.

V. Quarto, docet Tambur. in Meth. Commun. cap. 4. §. 4. num. 31. ex Suar., Avil., Lug. contra Henr., quod excommunicatus teneatur tollere im-

pedimentum excommunicationis, ut possit in Paschate communicare: E contra detentus in carcere non tenetur procurare excarcerationem, nec infirmus procurare sanitatem, ut possit eo tempore communicare. Disparitas est, quia excommunicatio directe, & per se obstat impletioni talis præcepti; carcer vero, & ægritudo obstant per accidens: Cum autem confessio, & communio maxime conferant ad salutem animæ, obligant ad removenda ea, quæ directe illis opponuntur, non vero ad removenda mala temporalia, quæ impediunt per accidens. Quod constat a posteriori, quia qui sunt timoratae conscientiae non multum sunt solliciti de procuranda excarceratione, & valetudine ad hunc finem, ut possint in Paschate communicare; Quamvis ex vi hujus præcepti teneantur tollere impedimenta voluntaria; verbi gratia tenentur non se vulnerare, inebriare, &c. Necnon impedimenta involuntaria, quæ facile tolli possunt, verbi gratia si facile ab amico posset obtineri excarceratio.

Quinto, ex Azor., Dicast., & aliis notat idem Tambur., quod excommunicatus non teneatur procurare absolutionem ab excommunicatione, ut possit audire sacrum die festo; teneatur vero, ut possit communicare in Paschate. Disparitas est, quia præceptum communionis rigidius obligat; tum quia est Divinum quoad substantiam; tum etiam quia præcipit res majoris momenti: Si quis tamen esset negligens in procuranda absolutione ad eum finem, ne teneatur audire sacrum, procul dubio peccaret.

VI. Sexto communiter apud Sanch. loc. cit. docent non solum non posse apponi impedimentum præcepto, sed etiam ex vi præcepti debere illud tolli die præcedenti; unde adituus tenetur templum verrere, altaria

taria ornare, hostias conficere pridie festi, ne ipsa festi die laboret.

ARTICULUS VI.

De Ignorantia, Metu, & Dispensatione excusantibus a Præceptorum transgressione, ac de Impotentia excusante.

- I. Ignorantia præcepti, seu inadvertentia, si non sit graviter culpabilis, excusat, a gravi culpa legis transgressorem.
- II. Ignorantia vincibilis dividitur in affectatam, crassam, seu supinam, & levem. Præter ignorantiam vincibilem, seu consequentem, & invincibilem, seu antecedentem, datur ignorantia comitans, sive ea sit juris, sive facti, sive solius pœna.
- III. Ignorantia solius pœna excusat ab illa incurrenda, si hæc sit extraordinaria. Ab ea tamen non excusat ignorantia crassa, supina, & affectata.
- IV. Eiusdem speciei est peccatum commissum ex ignorantia culpabili legis, ac scienter commissum.
- V. Ignorantia, quæ est graviter culpabilis respectu juris Divini, & Naturalis, aliquando non est graviter culpabilis respectu juris humani, quod non obligat adeo stricte.
- VI. Ignorantia etiam crassa pœna non petendi debitum excusat ab ea incurrenda, utpote imposta contra scienter operantes.
- VII. Metus gravis non excusat a culpa, quando prohibetur res intrinsece mala, aut precipitur res ex se connexa cum vita periculo; secus vero si connectatur per accidens.
- VIII. Excommunicatus vitandus potest ad mortem declinandam celebrare; non tamen confessiones audire, & absolvere.
- IX. Num liceat ob metum gravem si-

mulare Matrimonium, illudque consummare?

- X. Num Carthusiani teneantur vesci carnis in extrema necessitate?
- XI. Qui non potest totum præceptum implere, tenetur ad partem, quam potest, si ea sit notabilis, & divina, & censeatur a Legislatore intenta.
- XII. Quando dispensatio obvenit excuset a præcepti transgressione?
- XIII. Num possit Episcopus in lege Pontificia dispensare in casu occurrenti, sive quia necessitas urget, sive quia dubitatur, an res indigeat dispensatione?

I. **Q**Uæritur primo; An ignorantia præcepti excuset a culpa transgressorem?

Respondeo, tam ignorantiam, quam inadvertentiam, seu oblivionem sive juris, sive facti excusare a culpa gravi; dummodo ignorantia non sit crassa, vel supina, vel affectata, vel notabilis, seu graviter culpabilis. Ita communiter cum D. Th. 2. 2. quæst. 76. Ratio est, quia quicquid omnino est involuntarium caret culpa; Atqui ignorantia invincibilis, si sit facti, reddit actum simpliciter involuntarium; (ut si quis volens occidere feram occidat hominem) Si vero ignorantia sit juris, reddit actum involuntarium, in quantum malum est, & prohibitum; ergo per talem ignorantiam tollitur omnis culpa: Si vero ignorantia sit culpabilis, procul dubio culpa non vacat; & quidem gravi, si ignorantia sit crassa, vel supina, vel affectata, vel notabilis.

Notandum itaque, ignorantiam dividi in Invincibilem, & Vincibilem. Ignorantia invincibilis (quæ etiam dicitur inculpabilis, iusta, probabilis, antecedens) dicitur, quoties quis vel non dubitat de malitia actus, itaut teneatur ad veritatem inquirendam; vel